



АКАДЕМИЯ НА МВР

# МИГРАЦИОННИЯТ РИСК ПРЕД РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Сборник с доклади от семинар, проведен в рамките  
на Национална научна програма „Сигурност и отбрана“



НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА  
„СИГУРНОСТ И ОТБРАНА“

# **МИГРАЦИОННИЯТ РИСК ПРЕД РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Сборник с доклади от семинар, проведен в рамките  
на Национална научна програма „Сигурност и отбрана“

София  
2023 г.

**Асен Захариев**

Особености на управлението в условията на миграционен натиск.  
Рискове от радикализация и тероризъм .....

**Ася Николова**

Рискове и заплахи за граничната сигурност .....

**Атанас Димитров**

Влиянието на въоръжени конфликти в региона MENA  
върху нерегламентирана миграция към България .....

**Ботьо Горев**

История на миграцията в България. Миграционни тенденции .....

**Венелина Костова**

Взаимодействие на държавните органи по организирани  
и управление на миграционния контрол .....

**Виктор Ангелов**

Криминологични аспекти на миграционния риск пред България .....

**Галин Петков**

Миграционен риск пред морската граница на Република България .....

**Даниел Делчев**

Правна характеристика на правонарушението в контекста на Шериата .....

**Емил Маджаров**

Личностно-психологически характеристики на трафиканта .....

**Живко Йорданов**

Някои способности за използване на безпилотни летателни апарати  
на държавната граница и в пограничните райони .....

**Иван Гарванов**

Радиобариера за откриване на подвижни цели .....

**Иван Данев**

Сигурността на България в контекста на бежанската криза –  
причини за възникване и характеристика на миграционните вълни .....

**Иван Иванов**

Наземен мобилен пункт, осигуряващ управление  
на безпилотни летателни апарати за мониторинг на критична инфраструктура .....

**Иван Лолев**

Интегрирано управление на българската държавна граница .....

.....дколегия

Председател: комисар доц. д-р Симо Михов

Членове: доц. д-р Валери Тодоров

доц. д-р Стефан Първанов

доц. д-р Валентин Чочев

BN 978-954-348-243-6

## ВЛИЯНИЕТО НА ВЪОРЪЖЕНИ КОНФЛИКТИ В РЕГИОНА МЕНА ВЪРХУ НЕРЕГЛАМЕНТИРАНА МИГРАЦИЯ КЪМ БЪЛГАРИЯ

гл. ас. д-р Атанас Димитров,  
катедра „Национална и регионална сигурност, УНСС

### **Резюме:**

Смесените мигрантски потоци към ЕС продължават да бъдат сериозно предизвикателство пред Република България както по отношение на нейната сигурност, така и в политическо, икономическо и социално отношение. Този доклад насочва вниманието към региона Близкия изток и Северна Африка, който представлява не само източник на нерегламентирана миграция, но и транзитен регион за търсещи убежище и други мигранти, идващи от по-отдалечени конфликтни и/или развиващи се страни. Докладът твърди, че противодействието на нерегламентираната миграция е по-скоро спорадично, а не част от последователна и дългосрочна политика на българската държава. Това е особено видимо, когато се анализират първопричините за тази миграция, сред които са и въоръжените конфликти.

**Ключови думи:** въоръжени конфликти, Близкия Изток и Северна Африка, нерегламентирана миграция, България, изследвания на мигрантски и бежански въпроси

## THE IMPACT OF ARMED CONFLICTS IN THE MENA REGION ON IRREGULAR MIGRATION TO BULGARIA

Sen. Assist. Prof. Atanas Dimitrov,  
Department 'National and Regional Security', UNWE

### **Abstract:**

The mixed migration to the EU continue to be a serious challenge for the Republic of Bulgaria both in terms of its security and in political, economic and social terms. This paper focuses on the Middle East and North Africa region, which is not only a source of irregular migration but also a transit region for asylum seekers and other migrants coming from more distant conflict and/or developing countries. The report claims that combating irregular migration is rather sporadic and not part of a consistent and long-term policy of the Bulgarian state. This is particularly visible when analyzing the root causes of irregular migration, among which armed conflicts play an essential role.

**Keywords:** armed conflict, MENA, irregular migration, Bulgaria, migrant and refugees studies

Увод  
Бежа  
димно ад  
чение пр  
сериозно  
чение в т  
по-голям  
сухопътн  
основна  
се добав  
ската кр  
се усещ  
Сре  
оръжени  
политич  
на Близ  
англ. М  
ние пре  
пътя им  
в голям  
каналдж  
ване на  
(послед  
заплаха  
налага  
не на д  
бъдат с  
времето  
въоръж  
влошен  
Бл  
мигра  
В  
Египет  
Йемен  
(ОАЕ)  
мер Сл  
управл  
В нас  
синоним  
се осъщ  
страна.

## Увод

Бежанските и мигрантските потоци към Европейския съюз (ЕС) от предимно африкански и азиатски страни, придобили съществени размери и значение през второто десетилетие на XXI век, продължават да представляват сериозно предизвикателство пред страните членки. България не прави изключение в това отношение, като може да се твърди, че тежестта пред нея е дори по-голяма, имайки предвид факта, че тя е и външна граница на ЕС и дели сухопътна граница с приютилата над 3 милиона бежанци и представляваща основна транзитна точка към Европа Република Турция. Към това трябва да се добавят и незавидното икономическо положение на България и демографската криза, която вече преживява и чиито негативни последици тепърва ще се усещат.

Сред основните причини за значителния мигрантски поток към ЕС са въоръжени конфликти и свързаните с тях влошени социално-икономически и политически условия в конфликтните страни и региони. Сред тях е и регионът на Близкия изток и Северна Африка, наричан нататък за по-кратко MENA (от англ. Middle East and North Africa), който поради своето географско положение представлява основна отправна и транзитна точка за милиони хора по пътя им към Европа и търсенето на по-добър живот. Тези процеси обаче водят в голяма степен до появата и/или засилването на незаконни дейности като каналджийство, корупция и трафик на хора, които на свой ред водят до засилване на организирана престъпност и терористични и други въоръжени групи (последните като цяло извън територията на ЕС). Всичко това представлява заплаха за националната сигурност на една страна, в случая на България. Това налага да се търсят нови мерки в противодействието на незаконното пресичане на държавните граници<sup>1</sup>, като за тяхната адекватност е наложително те да бъдат с дългосрочен обхват. Това се обосновава и от продължителността във времето на ключови причини за пораждането на миграция към ЕС, а именно въоръжени конфликти, крайна бедност, високи нива на безработица и други влошени социално-икономически показатели.

### Близък изток и Северна Африка в контекста на нерегламентираната миграция

В региона MENA влизат 18 държави, от които пет африкански (Алжир, Египет, Либия, Мароко, Тунис) и 13 азиатски (Бахрейн, Израел, Ирак, Иран, Йемен, Йордания, Катар, Кувейт, Ливан, Обединените арабски емирства (ОАЕ), Оман, Саудитска Арабия и Сирия). Някои организации като например Службата на ООН по правата на човека прибавят към тях като отделна управленска единица и Окупираните палестински територии [1]. В истори-

<sup>1</sup> В настоящия доклад термините нерегламентирана и незаконна миграция се използват като синоними и в смисъла на движение на лица до ново място на пребиваване или транзит, което се осъществява извън регламентираните норми на изпращащата, транзитната и приемащата страна, т.е. същото не е разрешено от съответните власти.

чески аспект регионът е бил дом на няколко цивилизации, както и изключително високо развит в културно отношение. Днес обаче той е основно известен със значителните находища на петрол и природен газ и с редица въоръжени конфликти. Само през 2021 г. в Близкия изток и Северна Африка като активни са регистрирани седем конфликта – в Египет, Ирак, Израел (Палестина), Йемен, Либия, Ливан и Сирия [2]. В три от тези държави е налице гражданска война, довела до тотална разруха в големи части от тях, особено в Либия и Сирия.

Важността на региона MENA в контекста на сигурността и на миграционните потоци към ЕС, в това число и към България, се обосновава и от други фактори. Сред тях са демографски и социално-икономически показатели, които в съчетание с влошената среда за сигурност дават значителен тласък на миграцията от и през региона. Например населението на страните в него не е застаряващо, а напротив – налице е средна възраст от 26.2 години, като във всички конфликтни държави се регистрира общ коефициент на плодовитост, гарантиращ заместване на населението (табл. 1).

Табл. 1. Избрани демографски показатели на страните от региона MENA

Държава	2020 г.			2050 г. <sup>2</sup>
	население	раждаемост (в %)³	средна възраст	население
Алжир	43 452 000	2.94	27.6	60 001 000
Бахрейн	1 477 000	1.83	31.9	1 809 000
Египет	107 465 000	2.96	23.8	160 340 000
Израел	8 757 000	3.03	29.0	12 992 000
Ирак	42 557 000	3.55	19.6	74 515 000
Иран	87 290 000	1.71	31.4	99 007 000
Йемен	32 284 000	3.89	18.5	55 296 000
Йордания	10 929 000	2.87	23.1	15 006 000
Катар	2 760 000	1.82	32.0	3 358 000
Кувейт	4 360 000	2.14	37.2	5 155 000
Либия	6 654 000	2.51	26.1	8 540 000
Ливан	5 663 000	2.10	28.0	4 938 000
Мароко	36 689 000	2.84	2.35	45 045 000
ОАЕ	9 287 000	1.46	32.0	11 449 000
Оман	4 543 000	2.69	28.8	6 329 000
Саудитска Арабия	35 997 000	2.47	29.2	48 375 000
Сирия	20 773 000	2.80	20.4	38 306 000
Тунис	12 162 000	2.11	31.4	14 316 000
Общо	473 099 000	2.54	26.2	664 777 000

Данни: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division [3]

<sup>2</sup> Осреднен прогнозен вариант към 1 юли 2050 г.

<sup>3</sup> Общ брой живо родени деца, падащи се на една жена.

Изхождат някои от плодородите надхвърлях – Ирак, жен конфликт, страда от нличава с нции се отбвойна пове то, макар и Към в тези в гра Мали, Суд конфликтн живеят на, принудени

Освен голям броирия и Ира [4]. Някои които могат свой ред д приемане което има ката, поли те гражда пектива н се изолир им за рекр

**Икон към ЕС**

Влош може да п мическото може да с дял на бр Такива са ниво на б или обуче

Изхождайки от информацията в таблица 1, си заслужава да се подчертаят някои особености. Например по отношение на споменатия коефициент на плодовитост в някои от конфликтните държави регистрираните стойности го надхвърлят в значителна степен, като особено впечатление правят две от тях – Ирак и Йемен, които се намират в състояние на продължителен въоръжен конфликт. Нещо повече, в Йемен, въпреки че близо 80% от населението страда от недохранване, то нараства, като само между 2011 и 2020 г. се увеличава с над 7 милиона души, или приблизително с 30%. Подобни тенденции се отбелязват и в Либия и Сирия, в които дори воденето на гражданска война повече от 10 години не прекъсва процеса на нарастване на населението, макар и не с такъв темп.

Към въоръжените конфликти в региона MENA трябва да се добавят и тези в граничещи с него държави. Такива са налице в Афганистан, Нигер, Мали, Судан и Чад, някои от които на свой ред имат обща граница с други конфликтни страни. Само в Африка в граничещите с региона MENA държави живеят над 110 милиона души [3], част от които също могат да се почувстват принудени да поемат към ЕС в търсене на по-добри условия за живот.

Освен това в страните от Близкия изток и Северна Африка са приютени голям брой бежанци. На територията на четири от тях – Йордания, Ливан, Сирия и Ирак – през 2022 г. като бежанци са регистрирани над 5 милиона души [4]. Някои изследователи отбелязват, че бежанците създават рискови фактори, които могат да допринесат за нови цикли на конфликти, които да генерират на свой ред допълнителни бежански потоци [5]. Като причина за това се посочва приемане на непропорционално голям брой бежанци без адекватна подкрепа, което има потенциала да изостри вече съществуващо напрежение в икономиката, политиката и сигурността в конкретната страна. От една страна, местните граждани недоволстват от продължителната утежнена ситуация без перспектива на хоризонта в обозримо бъдеще, а от друга, бежанците, чувствайки се изолирани, се маргинализират, което в някои случаи води до таргетирането им за рекрутиране от терористични и други въоръжени групи.

#### **Икономически аспекти в региона MENA, влияещи на миграцията към ЕС**

Влошената среда за сигурност обаче не е единственият фактор, който може да повлияе на миграцията. Основна роля в това отношение има икономическото състояние на една държава, а в случая и на цял регион. Всъщност може да се търси пряка връзка между определени икономически показатели и дял на броя на нерегламентираните мигранти в ЕС, а в частност и в България. Такива са брутният вътрешен продукт (БВП) на глава от населението, общо ниво на безработица и процент младежи, които са извън образование, заетост или обучение (табл. 2).

Табл. 2. Избрани икономически показатели в страните от региона MENA през 2022 г.

Държава	БВП (в постоянни щатски долари за 2015 г.)*	Общо ниво на безработица	Дял на младежите, които не са в образование, заетост или обучение (% от младежкото население)
Алжир	3 943.2	11.6%	20.9% (2017 г.)
Бахрейн	23 234.7	1.4%	-
Египет	3 898.5	7.0%	28.7% (2021 г.)
Израел	40 805.2	3.5%	16.8% (2021 г.)
Ирак	4 224.3	15.5%	36.9% (2021 г.)
Иран	5 345.0	11.0%	27.5% (2021 г.)
Йемен	1 194.8	13.6%	44.8% (2014 г.)
Йордания	3 781.5	17.9%	32.9% (2021 г.)
Катар	61 000.8	0.1%	-
Кувейт	23 925.7	2.5%	-
Либия	9 043.5	20.7%	-
Ливан	6 095.6	12.6%	23.5% (2019 г.)
Мароко	3 290.6	10.5%	-
ОАЕ	42 536.0	2.8%	10.7% (2021 г.)
Оман	18 300.8	2.3%	-
Саудитска Арабия	18 695.9	5.6%	19.2% (2021 г.)
Сирия	726.7	9.6%	-
Тунис	3 831.4	16.1%	31.5% (2014 г.)

Данни: The World Bank

\*Данните за БВП на Кувейт и Сирия от 2020 г., а тези за БВП на Йемен – от 2018 г.

Данните ясно показват, че една съществена част от мигрантите, идващи от държави от региона MENA, всъщност са граждани на тези от тях, в които се регистрира най-голяма безработица и най-голям дял на младежи, които са извън образование, заетост или обучение. В допълнение към това трябва да се отбележи, че в региона има и значително увеличаване на дела на живеещите в крайна бедност – от 3.8% през 2015 г. до 7.2% през 2018 г. [6], т.е. дори преди настъпването на икономическите затруднения, породени от пандемията Ковид-19 и свързаните с нея рестриктивни мерки. Нещо повече, през 2018 г. в Субсахарска Африка близо 90% от хората са живеели с по-малко от 5.5 щатски долара на ден, колкото е един от трите официално обявени от Световната банка прагове за бедност [7, pp. 40-41]. Тези данни са важни, защото живеещите в този регион трябва да преминават през страни от Северна Африка, за да достигнат най-бързо до страни от ЕС. Казано по друг начин, регионът MENA притежава основна роля в осигуряване на достъпа на смесени мигрантски потоци.

Всъщност данните от последните няколко години потвърждават това. Таблица 3 по-долу посочва броя на потърсилите закрила в България и ЕС в периода 2013-2022 г.

Табл. 3. Брой потърсили закрила в България и ЕС в периода 2013-2022 г.

Година	Брой на потърсили закрила лица в България	Увеличение спрямо предходната година	Брой на потърсили закрила лица в ЕС	Увеличение спрямо предходната година
2013	7144	-	435 760	-
2014	11081	55.11%	640 798	47.05%
2015	20391	84.02%	1 354 984	111.45%
2016	19418	-4.77%	1 236 491	-8.74%
2017	3700	-80.95%	707 244	-42.8%
2018	2536	-31.46%	634 686	-10.26%
2019	2152	-15.14%	715 583	12.75%
2020	3525	63.8%	461 272	-35.54%
2021	10999	212.03%	623 242	35.11%
2022	20407	85.54%	964 966	54.83%

Данни: Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет [8] и European Union Agency for Asylum [9]

Както може да се забележи, данните от таблица 3 разкриват сходни тенденции в България и ЕС като цяло. Т.нар. „Арабска пролет“ и гражданските войни в Либия и Сирия доведоха до безпрецедентен мигрантски поток към ЕС в периода 2013-2016 г., след което следва съществен спад в броя на търсещите закрила. Това до голяма степен може да се отдаде и на постигнатото споразумение между ЕС и Република Турция за спиране на незаконната миграция през турска територия [10]. Въпреки това в периода 2020-2022 г. броят на потърсилите закрила в България е значително по-висок от този за ЕС, като сред основните причини за тези стойности могат да се посочат по-рестриктивните мерки в страните от Шенген, наложени във връзка с пандемията Ковид-19, както и влошаването на ситуацията със сигурността в Афганистан и несигурната среда и тежките социално-икономически условия в Сирия.

За това свидетелстват и данните за първите пет месеца на 2023 г., когато най-много молби за закрила са подали лица, идващи от 4 страни от региона MENA (Сирия, Мароко, Ирак и Алжир) и Афганистан [8], граничещ с него. За подчертаване е, че от общо 5845 такива молби над 80% са от афганистански и сирийски граждани – съответно 2786 и 2030. Към тези статистически данни, разбира се, не спадат преминалите нелегално границата или опиталите се да направят това безуспешно, но без да подават молба за получаване на определен статут на международна закрила. На база на тези данни и предстоящите летни месеци може да се предположи, че броят търсещите закрила отново ще надхвърли 10 000 души. С други думи, страната продължава да бъде подложена не само на миграционен, но и на социално-икономически натиск, макар и засега на този въпрос да се гледа преди всичко като на не толкова съществен

поради предполагаемото желание на повечето от мигрантите да стигнат до държави от Западна и Северна Европа.

### **Каква политика следва българската държава по отношение на въоръжените конфликти в региона MENA?**

Въпреки че в няколко стратегически документа различни въоръжени конфликти са посочени като определящ фактор за миграционния натиск [11, с. 32-40], това остават по-скоро констатации без предприемането на конкретни мерки. Вместо това се разчита основно на международно сътрудничество, изразяващо се в „привличане на ресурси от международни организации и партньорски държави“ [11, с. 40], както и на добри взаимоотношения с Турция, включително посредством споменатото споразумение между ЕС и нея за спиране на незаконната миграция. Нещо повече, имайки предвид, че една голяма част от търсещите закрила и изобщо от мигрантите остават на европейска територия, България би следвало да разчита в дългосрочен аспект и на адекватни интеграционни политики. Държавната политика относно миграцията и интеграцията на граждани на трети страни към настоящия момент обаче остава неясна, като редица нейни аспекти не се прилагат последователно, което създава усещане, че разрешаването на проблема по-скоро се очаква да дойде отвън, а не от властимащите в страната [12, pp. 30-32]. Вместо това българската държава продължава да не предприема конкретни и адекватни стъпки относно интеграцията на граждани на трети страни, включително на бежанци. В следваната политика ясно личи липсата на дългосрочна перспектива, като се разчита преди всичко на желанието на мигрантите да не остават в България. Необходимо е да се отбележи, че това се случва на фона на Националния план за развитие на способностите, за управление на границите и за връщане на незаконно пребиваващите граждани на трети страни, в който се разглеждат два негативни сценария по отношение на миграцията – базов и песимистичен [13]. В него са записани пет основни приоритета със съответните цели, но като цяло те имат реактивна функция, а не превантивна.

Не бива обаче да се подценява фактът, че българското население продължава да намалява стремглаво, държейки първо място в света по този показател, докато в страната се чувства постоянен недостиг на работна ръка, при това на фона на рядко населена страна. Макар това да звучи противоречиво и дори неприемливо за мнозина, тези тенденции не бива да се пренебрегват, защото в дългосрочен аспект сами по себе си представляват заплаха за националната сигурност на страната.

### **Заклучение**

Имайки предвид бързо растящото население в редица страни от региона MENA, както и в Субсахарска Африка и същевременно тяхното слабо икономическо развитие, неспособно да отговори на нуждите на толкова голямо и младо население, процесът на миграция към ЕС по всяка вероятност ще про-

дължи и през следващите години, а противопоставянето му до голяма степен ще зависи от политическия ред в страните членки.

Както на национално ниво, така и на равнище ЕС полаганите усилия за разрешаване на конфликтите в Близкия изток и Северна Африка са по-скоро спорадични и непоследователни. Съществува нагледно усещане за недостатъчна ангажираност и подценяване на ситуацията. Конкретно в България може да се твърди, че дипломатията не е активна, а реактивна, като държавата се опитва да следва, а не да води или създава сама свои политики по отношение на въоръжените конфликти и свързаните с тях смесени мигрантски потоци. Ето защо от българската държава се очаква да допринесе значително повече за деескалиране на същите тези конфликти, както и за избягване на съперничества на регионално равнище, особено във връзка с разрешаването на мигрантски и бежански въпроси на европейска територия.

#### **Литература:**

[1] The UN Human Rights Office. (2021). Middle East and North Africa Section, Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/countries/middle-east-north-africa-region/middle-east-north-africa-section-hq> (accessed 25 June 2023).

[2] SIPRI. (2022). SIPRI Yearbook 2022: Armaments, Disarmament and International Security. Oxford University Press.

[3] United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2022). World Population Prospects 2022. Online Edition.

[3] The World Bank. (2022). GDP per capita (constant 2015 US\$). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD> (accessed 25 June 2023).

[4] The World Bank. (2023). Refugee population by country or territory of asylum. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.REFG> [accessed 28 June 2023].

[5] Guéhenno, J.M. (2016). Conflict is Key to Understanding Migration. 13 May. Retrieved from <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/conflict-key-understanding-migration> [accessed 29 June 2023].

[6] The World Bank. (2020). MENA: Global Action is Urgently Needed to Reverse Damaging Jumps in Extreme Poverty. 9 October. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/09/mena-global-action-is-urgently-needed-to-reverse-damaging-jumps-in-extreme-poverty> [accessed 28 June 2023].

[7] International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank. (2020). Reversal of Fortune: Poverty and Shared Prosperity 2020. Washington DC.

[8] Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет. (2023). Актуална информация. Достъпна на: <https://aref.government.bg/%D0%B0%D0%BA%D1%82-%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>.

[9] EUAA. (2023). Latest Asylum Trends - Annual Overview 2022, Available at: <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-annual-overview-2022> [accessed on 26 June 2023).

[10] European Council and Council of the European Union. (2016). EU-Turkey statement, 18 March 2016: Press release, Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

[11] Министерски съвет. (2021). Национална стратегия по миграция на Република България 2021-2025 г., достъпен на: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1566>

[12] Dimitrov, A., & Pavlov, V. (2023). Mixed Migration After the Taliban Takeover in Afghanistan: State Capacity and Public Perceptions in Bulgaria. *Dve domovini*, (57).

[13] Министерски съвет. (2023). Национален план на Република България за развитие на способностите за управление на границите и за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, приет с Решение № 361 на Министерския съвет от 11.05.2023 г., достъпен на: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1625>

Р  
Н  
мигра  
Много  
вани в  
на те  
цията  
явлени  
произ  
К  
  
A  
T  
which  
the R  
is mo  
shape  
phen  
are r  
  
са се  
ливи  
държ  
дина  
рух  
онзи